

ČESKÝ JAZYK A LITERATURA

DIDAKTICKÝ TEST

Počet úloh: 30

Maximální bodové hodnocení: 50 bodů

Povolené pomůcky: psací potřeby

Jméno a příjmení

1 Základní informace k zadání zkoušky

- **Časový limit** pro řešení didaktického testu je **60 minut**.
- U každé úlohy je uveden maximální počet bodů.
- U všech úloh/podúloh je **právě jedna** nabízená **odpověď správná**.
- Za neuvedené řešení úlohy či za nesprávné řešení úlohy jako celku **se neudělují záporné body**.
- **Odpovědi píšete do záznamového archu**.
- Poznámky si můžete dělat do testového sešitu, nebudou však předmětem hodnocení.

2 Pravidla správného zápisu odpovědí

- Odpovědi zaznamenávejte **modře nebo černě** písíci propisovací tužkou, která píše **dostatečně silně a nepřerušovaně**.
- Nejednoznačný nebo nečitelný zápis odpovědi bude považován za chybné řešení.

2.1 Pokyny k uzavřeným úlohám

- Odpověď, kterou považujete za správnou, zřetelně zakřížkujte v příslušném bílém poli záznamového archu, a to přesně z rohu do rohu dle obrázku.

A B C D
4

- Pokud budete chtít následně zvolit jinou odpověď, zabarvěte pečlivě původně zakřížkované pole a zvolenou odpověď vyznačte křížkem do nového pole.

A B C D
4

- Jakýkoliv jiný způsob záznamu odpovědi (např. dva křížky u jedné úlohy) bude považován za nesprávnou odpověď.

2.2 Pokyny k otevřeným úlohám

- Odpovědi **píšete čitelně** do vyznačených bílých polí.

16

- Pokud budete chtít následně zvolit jinou odpověď, pak původní odpověď přeškrtněte a novou odpověď zapište do stejného pole. Zápisy uvedené mimo vyznačená bílá pole záznamového archu nebudou hodnoceny.
- Povolen je psací tiskací písmo a číslice.
- Při psaní odpovědí rozlišujte **velká a malá písmena**.
- **Při hodnocení otevřených úloh se za chybu považuje i nesprávná či chybějící dílčí odpověď.**

TESTOVÝ SEŠIT NEOTVÍREJTE, POČKEJTE NA POKYN!

1 Ve které z následujících vět je pravopisná chyba?

- A) Velikonoce jsou v současnosti nejvýznamnějším křesťanským svátkem.
- B) Vedle toho jsou Velikonoce obdobím lidových tradic souvisejících s náboženstvím jen volně.
- C) Lidové zvyklosti vážící se k Velikonocím mají původ v pohanských oslavách příchodu jara.
- D) V závislosti na datu prvního úplňku po jarní rovnodennosti se mění i datum Velikonoc.

VÝCHOZÍ TEXTY K ÚLOHÁM 2–5**TEXT 1**

Srandismus je zkomolené, špatně skloňované nebo špatně složené slovo, může to být slovní spojení slov navzájem nespojitelných nebo záměna pořadí slov ve větě tak, že věta může dávat dva nebo více smyslů. Ovšem nejdůležitějším znakem srandismu je, že jeho „stvořitel“ hodlá někoho pobavit nebo vytvořit vtipnou větu.

Blbismus je v **podstatě** totožný se srandismem, ale na rozdíl od něj „stvořitel“ blbismu nemá ani páru o tom, že vyslovil blbismus, a pokud se někdo náhodou zasměje, cítí se „stvořitel“ dotčen, uražen, **zneuctěn** a většinou nechápe proč.

Ptydepe je v podstatě mnoho blbismů zhuštěných do jediného textu. Ve většině případech se tomu oficiálně říká úřední nebo odborná mluva, ale my od **ted'** víme, že ptydepe je zahuštěná množina blbismů. Také jsem slyšel tuto nesrozumitelnou mluvu nazývat „zdeúřední čeština“.

http://neviditelnypes.lidovky.cz/jazyk-srandismy-blbismy-a-ptydepe-drw/p_zabava.aspx?c=A070308_182606_p_zabava_wag

TEXT 2

Frazém neboli frazeologismus je ustálené spojení slovních tvarů slov s vlastním významem. Jedná se například o sousloví, rčení, pořekadlo, přirovnání či přísloví apod. Frazeologismy většinou výrazně posunují původní význam slov směrem ke zcela jinému smyslu sdělení.

2 Vypište z textu frazém.

1 bod

3 Ve kterém z následujících úseků výchozího textu se vyskytuje chybně užitý tvar slova?

1 bod

- A) cítí se „stvořitel“ dotčen, uražen, zneuctěn
- B) mnoho blbismů zhuštěných do jediného textu
- C) ve většině případech se tomu oficiálně říká úřední nebo odborná mluva
- D) ptydepe je zahuštěná množina blbismů

max. 3 body

4 Určete slovní druh slov, která jsou ve výchozím textu tučně zvýrazněna.

Do záznamového archu запиšte odpověď **celými slovy**, nepoužívejte číslice.

max. 2 body

5 Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda odpovídá informacím obsaženým ve výchozím textu (A), nebo ne (N):

5.1 Srandismus vzniká nevědomě.

A N

5.2 Srandismus se od blbismu liší minimálně jedním znakem.

5.3 Ptydepe je označení pro blbismus.

5.4 Ptydepe je oficiální název pro odbornou mluvu.

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 6

České Švýcarsko je národní park v Severních Čechách na pravém břehu Labe na Děčínsku. Byl vyhlášen v roce 1999, navazuje na národní park Saské Švýcarsko na německé straně hranic, vyhlášený roku 1991. Předmětem ochrany jsou především členitá pískovcová pahorkatina s četnými skalními útvary a rozsáhlé původní lesní ekosystémy v tmně neosídlenné krajině. Nachází se zde vzácná flóra i fauna (vydra, sokol, rys, čáp černý aj.). Jedná se též o významnou oblast cestovního ruchu. Mezi největší turistické magnety patří Děčínské a Jetřichovické stěny se skalními městy a skalními mosty a plavba soutěskami říčky Kamenice. Hlavním střediskem cestovního ruchu je pohraniční městečko Hřensko na labském břehu. Správa parku sídlí v Krásné lípě.

http://www.narodniparky.kvalitne.cz/np_ceske_svycarsko.htm, upraveno)

max. 4 body

6 Najděte ve výchozím textu pět slov, která jsou zapsána s pravopisnou chybou, a napište je pravopisně správně.

7 Přiřaďte k jednotlivým textům (7.1–7.4) možnost (A–F), která nejlépe vystihuje charakter příslušného textu:

(Každou možnost z nabídky A–F můžete přiřadit pouze jednou. Dvě možnosti zbudou a nebudou použity.)

- 7.1 Slýchal jsem, že bývali prokletí básníci. Já znám osobně prokletého cyklistu. Nevím, které báby sudičky mu určovaly u kolébky osud, ale musely to být báby hodně zlomyslné a při spřádání osudu vynalézavé, ale zároveň báby nejzajímavější. _____
- 7.2 Ester Ledecká je dvojnásobnou olympijskou vítězkou. V Pchjongčchangu po zlatu v lyžařském super-G vyhrála i paralelní obří slalom na snowbordu, kde byla velkou favoritkou. Ve finále porazila o 46 setin sekundy Němku Selinu Jörgovou. _____
- 7.3 Jedná se tedy o vykonání popravy odsouzeného ze strany státu. Vzhledem ke své definitivnosti je to trest velmi kontroverzní. A to jak z pohledu veřejnosti, tak justice. Položme si tedy otázku: Je vhodné, aby byl znovu zaveden trest smrti? _____
- 7.4 Tornáda vzniknou, jakmile se studený a prudký výškový vítr překříží s teplým přízemním větrem. Jejich střetnutí vyvolá horizontální rotaci vzduchu. V případě že k tomuto střetu větrů dojde v bouřkovém oblaku (cumulonimbu), proudění vystupující z teplého bouřkového mraku zdvihne rotující vzduchový válec a vztyčí ho do vertikální polohy. _____

(Vzhledem k povaze úlohy nejsou zdroje výchozích textů uvedeny.)

- A) úvaha
- B) výklad
- C) zpráva
- D) recenze
- E) povídka
- F) životopis

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOHÁM 8 – 9

Já u pramene jsem, a žízni hynu;
horký jak oheň, zuby drkotám;
dlím v cizotě, kde mám svou domovinu;
ač blízko krbu, zimnici přec mám;
nahý jak červ, oděn jak prelát sám;
směji se v pláči, doufám v zoufání;
mně lékem je, co jiné *****;
mně při zábavě oddech není přán;
já sílu mám, a žádný prospěch z ní
srdečně přijat, každým odmítán.

(F. Villon)

1 bod

8 Které z následujících slov nejspíše patří na vynechané místo (*****) ve výchozím textu?

- A) uzdraví
- B) poraní
- C) pobaví
- D) nezraní

1 bod

9 Které z následujících tvrzení týkající se výchozího textu není pravdivé?

- A) V každém verši je obsažen protiklad.
- B) V básni se vyskytuje rým střídavý a sdružený.
- C) Přirovnání se vyskytuje ve třech verších.
- D) Báseň obsahuje knižní výrazy.

max. 2 body

10 Rozhodněte o každém z následujících souvětí, zda je napsáno správně (A), nebo ne (N), pokud jde o pravopis i interpunkci:

	A	N
10.1 Jediné domácí zvíře, které není uvedeno, v Bibli je kočka.	☐	☐
10.2 Po návratu z Afriky nám přinesl neobvyklý dárek.	☐	☐
10.3 Mé plány odmítl a dokonce se mi vysmál.	☐	☐
10.4 To, co se stalo, mně velmi mrzí.	☐	☐

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOHÁM 11–17

1. Myšlenkové mapy fungují na principu propojení pravé a levé mozkové hemisféry, přičemž levá hemisféra uvažuje logicky a dominuje zde řízení a plánování, zatímco pravá hemisféra představuje tvůrčí část mozku, kde se tvoří naše sny a emoce. Levou hemisféru využívá většina lidí ve stavu vědomí jako hlavní část, avšak ke komplexnímu řešení problému je třeba využít i té pravé, jelikož jedině jejich propojením dokáže uživatel probudit svůj tvůrčí potenciál, spojit ho se znalostí exaktních dat a přijít tak na nové originální řešení.
2. V myšlenkové mapě **se** toto propojení **uskutečňuje** díky kombinaci verbální části a části obrazové. Mapa graficky znázorňuje strukturovaná data (klíčová slova). Do jejího středu **se zaznamenává** hlavní představa (téma), z níž vybíhají větve, které se dále člení na dílčí podskupiny (větve druhé, třetí atd. úrovně), a tak se tato struktura rozrůstá do všech stran okolo ústřední představy. Pomocí čar a šipek se naznačují vzájemné vztahy mezi jednotlivými myšlenkami, čímž se určuje jejich místo a postavení v mapě.
3. Při její tvorbě **se** také **využívá** symbolů, značek, obrázků, barev a dalších způsobů zvýraznění vztahů či jednotlivých témat, které uživateli pomáhají, aby **se zamyslel** nad jejich důležitostí a prioritou.
4. Největší přínos myšlenkových map je především v jejich komplexním zobrazení informací uspořádaných do hierarchie, které uživateli umožňuje soustředit se jak na určitý předmět (jednotlivou představu, myšlenku), tak na strukturu jako celek (soubor všech představ), tedy usnadní mu utřídit si myšlenky a jejich vzájemné vztahy a připraví tak půdu pro vyvozování mnohdy nečekaných závěrů.

(<https://lorenc.info/3MA481/tvorba-myslenkovych-map.htm>)

1 bod

11 Ve kterém z následujících úseků výchozího textu se nevyskytuje sloveso v trpném rodě?

(Posuzované úseky jsou ve výchozím textu tučně zvýrazněny.)

- A) se uskutečňuje
- B) se zaznamenává
- C) se využívá
- D) se zamyslel

1 bod

12 Které z následujících slov nejlépe odpovídá významu slova „originální“ z poslední věty první části textu?

- A) původní
- B) osobité
- C) pravé
- D) svérázné

max. 2 body

13

13.1 Napište druh podtržené vedlejší věty.

Do záznamového archu запиšte odpověď celým slovem.

13.2 Vypište z 1. části výchozího textu přívlastek postupně rozvíjející.

max. 2 body

14 Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda odpovídá informacím obsaženým ve výchozím textu (A), nebo ne (N):

	A	N
14.1 Lidé využívají levou hemisféru ve stavu vědomí jako hlavní část.	☐	☐
14.2 Myšlenková mapa obsahuje textovou a grafickou složku.	☐	☐
14.3 Důležitost a priorita jednotlivých témat je zaznamenána graficky.	☐	☐
14.4 Největším přínosem myšlenkových map je umožnit vyvozování mnohdy nečekaných závěrů.	☐	☐

1 bod

15 Který z následujících druhů zájmen se nevyskytuje ve třetím odstavci výchozího textu?

- A) osobní
- B) přivlastňovací
- C) ukazovací
- D) neurčité

1 bod

16 U kterého z následujících slov odpovídá jeho zvuková stránka stránce grafické?

- A) dominuje
- B) představuje
- C) komplexnímu
- D) mapě

1 bod

17 Slovo „dominuje“ z první věty výchozího textu nahradte českým synonymem.

18 Uspořádejte jednotlivé části textu (A–E) tak, aby byla dodržena textová návaznost:

A) Uhýbaly jeho úderům a hleděly si pomazaných pout. Jejich rostoucí houfy mne zaplavily. Dusily mne těžkými těly, drtily mi hrud' hnusem, pro jaký svět nemá jméno.

B) Věděl jsem, že se na několika místech již rozpadlo. S nadlidským úsilím jsem zůstával bez hnutí ležet. A nevytrval jsem nadarmo. Konečně jsem pocítil, že jsem volný. Popruh mi v cářech splýval z těla.

C) Jakmile zpozorovaly, že se nehýbám, vyskočilo jich pár na mou pryčnu a čichaly k popruhu. To byl zřejmě signál k hromadnému náporu. Nové a nové hordy se hrnuly z jámy. Vydrápaly se na rám a vrhaly se na mé tělo. Pravidelný pohyb kyvadla je ani trochu nerušil.

D) Změna – ta náhlá nehybnost – hladovou havěť zprvu poplašila, postrašila. Některé z krys bázlivě ucouvly, mnohé se vrhly do jámy. To však trvalo jen chvíli. Nadarmo jsem nespolehal na jejich nenasytost.

E) Avšak cítil jsem, že stačí ještě chvíli vydržet a mám vyhráno. Zřetelně jsem cítil, jak pouto povoluje.

(E.A.Poe: Jáma a kyvadlo, upraveno)

18.1 _____

18.2 _____

18.3 _____

18.4 _____

18.5 _____

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 19

Metonymie (řecky μετωνυμία, metónymia; latinsky denominatio – doslova „přejmenování“, resp. „odvozené pojmenování“) spočívá v přenosu označení na jiný objekt na základě vnitřní souvislosti, nikoliv však podobnosti označovaných objektů (denotátů).

(<https://cs.wikipedia.org/wiki/Metonymie>)

1 bod

19 Ve které z následujících možností se uplatňuje metonymie?

- A) Tma nás přivítala nečekaným chladem, údolí už spalo.
- B) Žel bohu, kde můj tatíček? Již na něm roste trávníček.
- C) Zuzana četla pod lavicí Villona a Poea, zatímco se třída zabývala amoniakem a rovníci.
- D) Ještěrka lesklá modravě třpytí se – dýmá na trávě.

20 V které z následujících možností se nevyskytuje pravopisná chyba?

- A) V pražském Rudolfinu koncertovali stovky známých umělců.
- B) Některé svaly jednostraně přetěžujeme i při běžných činnostech.
- C) Necelé dvě stovky vojáků vycvičených na boj s chemickými zbraněmi jsou od pátku nasazeni v malém anglickém městečku Salisbury.
- D) Na podporu Tibeťanů zaválaly i letos vlajky jejich země na mnoha radnicích i školách.

max. 3 body

21 Přiřadte k vedlejším větám zvýrazněným v jednotlivých souvětích (21.1–21.3) jejich příslušný druh (A–E):

(Každou možnost z nabídky A–E můžete přiřadit pouze jednou. Dvě možnosti zbudou a nebudou použity.)

21.1 Návštěvníci zoo sledovali lachtany, **jak si hrají ve svém bazénu.** _____21.2 Nechtěl, **aby se někdo dozvěděl o jeho tajemství.** _____21.3 **Kdo se bojí**, nesmí do lesa. _____

- A) vedlejší věta podmětná
- B) vedlejší věta doplňková
- C) vedlejší věta předmětná
- D) vedlejší věta přísudková
- E) vedlejší věta přívlastková

VÝCHOZÍ TEXTY K ÚLOZE 22

TEXT 1

Mucholapka podivná je pro pěstování jedním z nejméně náročných druhů. Má jen nemnoho požadavků. Důležité je zajistit jí dostatečnou závlahu, vysokou vlhkost vzduchu, plné slunce a kyselou půdu. Tato podivuhodná rostlina nejlépe prospívá v rašeliništích, nevyžaduje hnojení. Rostlinám se bude skvěle dařit, pokud budou každých pár let přesazovány na jiné stanoviště. Mají rády slunce, ale nepotřebují celodenní sluneční svit. V chladných zimních měsících je potřeba rostlinu přemístit od okna tak, aby jí zůstala zachována teplota a vlhkost. V zimě snáší i nižší teploty a stačí jí jen omezený přístup ke světlu. Musíme brát v úvahu také umístění rostliny – pokud je venku, není třeba ji dokrmovat, v případě pěstování v bytě je zapotřebí krmení hmyzem.

(<http://www.magazinzahrada.cz/rostliny/mucholapka-podivna-pestujte-masozravky.html>)

TEXT 2

Složeniny jsou slova vytvořená ze dvou nebo tří základových slov. Rozlišujeme: složeniny vlastní, jejichž členy nelze oddělit, bývají spojeny tzv. spojovacím vokálem (-o-, -i-, -e-), někdy tento vokál chybí (maloměsto, vlastivěda...); složeniny nevlastní, které vznikají přímým spojením slov, která mohou fungovat samostatně (bohužel, okamžik...)

max. 2 body

22 Vypište z TEXTU 1 všechny složeniny a rozdělte je na vlastní a nevlastní.

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOHÁM 23–29

Dnes slavíme **vznik** samostatného československého státu. Proč se to ale odehrálo právě 28. října 1918? Stála za tím šťastná náhoda, kterou byly překvapeny i špičky československého odboje, toho času v zahraničí.

„Dá se říci, že to byla náhoda. Ale platí, že náhoda přeje připraveným,“ říká k okolnostem vzniku Československa historik Jaroslav Šebek. „Už 28. října se objevila zpráva, že Rakousko-Uhersko žádá spojence o mír, to je takzvaná Andrásyho nóta. A jakmile se tato informace v dopoledních hodinách rozšířila, začaly se spontánně shlukovat davy na Václavském náměstí.“

Lidé se domnívali, že se jedná o konec monarchie. Takže díky této zprávě byla Československá republika **vyhlášena** skoro 14 dní před koncem války, 11. listopadu. V zemi se ale stále nacházela silná vojenská posádka, která teoreticky mohla zasáhnout. Národnímu výboru, fungujícímu už od léta 1918, se ale podařilo předání moci s ***** úřady dojednat.

„Klíčové bylo i zajištění zásobovacích **institucí**. Na konci války se totiž úplně zhroutilo zásobování. Byl nedostatek potravin, uhlí a k tomu navíc ještě epidemie španělské chřipky,“ připomíná dobový kontext Jaroslav Šebek. Válka sice zhoršila hospodářskou situaci v zemi, bez ní by ale **samostatný** stát nevznikl.

<http://www.rozhlas.cz/dvojka/jaktovidi/zprava/1664118>; úryvek)

1 bod

23 Které z následujících tvrzení vystihuje výchozí text?

- A) Text obsahuje pouze podložené informace bez osobních názorů, jde tedy o text odborný.
- B) Text obsahuje pouze podložené informace bez osobních názorů, jde tedy o text publicistický.
- C) Text obsahuje podložené informace i osobní názory, jde tedy o text publicistický.
- D) Text obsahuje podložené informace i osobní názory, jde tedy o text odborný.

1 bod

24 Které z následujících slov patří na vynechané místo (*****) ve výchozím textu?

- A) britskými
- B) ruskými
- C) německými
- D) rakouskými

1 bod

25 Která z následujících možností nejlépe vystihuje slohový útvar výchozího textu?

- A) zpráva o okolnostech vzniku Československa
- B) rozhovor o okolnostech vzniku Československa
- C) úvaha o okolnostech vzniku Československa
- D) reportáž o okolnostech vzniku Československa

max. 2 body

26 Rozhodněte o každé z následujících dvojic slov, zda je lze v kontextu výchozího textu považovat za synonyma (A), nebo ne (N):

(První slovo z dvojice vždy pochází z výchozího textu a je v něm tučně zvýrazněno.)

	A	N
26.1 vznik – zrod	☐	☐
26.2 vyhlášena – zveřejněna	☐	☐
26.3 institucí – ústavů	☐	☐
26.4 samostatný – individuální	☐	☐

max. 3 body

27 Vypište z prvního odstavce výchozího textu všechny slovesné tvary složené.

1 bod

28 Které z následujících slov neobsahuje předponu?

- A) dopoledních
- B) shlukovat
- C) dojednat
- D) dobový

1 bod

29 Která z následujících možností je souslovím?

- A) šťastná náhoda
- B) národní výbor
- C) dobový kontext
- D) samostatný stát

1 bod

30 Ve které z následujících vět je pravopisná chyba?

- A) Bratr, ten to nikdy neudělá.
- B) Sliboval nám hory doly.
- C) Jak si můžeš splést poměnkou s rozrazilem?
- D) Podal bys prosím dědečkovi noviny?

ZKONTROLUJTE, ZDA JSTE DO ZÁZNAMOVÉHO ARCHU UVEDL/A VŠECHNY ODPOVĚDI.
